

The analyze on spatial distribution of citizen security in Yazd province cities

Piri, I^a, Jalilian, L^b, Afzali Goruh, M^{c,1}, Allahgholi Tabar, F^d

^a Assistant Professor of Geography & Urban Planning, Zanjan University, Zanjan, Iran.

^b PHD of Geography & Urban Planning, Zanjan University, Zanjan, Iran.

^c PHD of Geography & Urban Planning, Zanjan University, Zanjan, Iran.

^d PHD of Geography & Urban Planning, Zanjan University, Zanjan, Iran.

ABSTRACT

Objective: Current century is named extra complexities age and security is one of the Substantial factors of development in human societies. The other meaning, security is prerequisite for social, economic, cultural and political development and associates to development levels of each society and for this reason, awareness of a society security statue has impressive role in problems cognition and their infrastructure enhancement.

Methods: These research data are obtained through predicative studying (statistic annals of Yazd). In this research for weighting indexes, we use Delphi technique and for data analyzing ARAS technique and for spatial analyzing IDW model.

Results: The research conclusions show that Meybod town has the best quality with score:1 and Yazd town has the worst condition with score:0.431 in citizenship security. Northwest and south from yazd are rather balanced in security sense and central districts of Yazd (Taft and Bafgh) have the less density than other places

Conclusion: Spatial Distribution of Citizenship Sense of Security in Yazd Province does not follow variables such as population size, bureaucratic congestion and extent. The ranking of Yazd city with the highest population density and administrative-military density and being the urban center of Yazd province illustrates this.

Keywords: Special reception, security feeling, citizen, Yazd province

Received: April 12, 2019

Reviewed: Aug 06, 2019

Accepted: Aug 28, 2019

Published online: December 23, 2019

Citation: Piri, I., Jalilian, L., Afzali Goruh, M., Allahgholi Tabar, F (2019). *The analyze on spatial distribution of citizen security in Yazd province cities*. Journal of Urban Social Geography, 6(2), 55-71. (In Persian)

DOI: [10.22103/JUSG.2019.1990](https://doi.org/10.22103/JUSG.2019.1990)

¹ Corresponding author at: Zanjan University, Zanjan, Iran, P.C: 45371-38791. E-mail address: Zahra_afzali@znu.ac.ir (Afzali Goruh. Z).

تحلیلی بر پراکنش فضایی امنیت شهروندی در شهرهای استان یزد

عیسی پیری^a، لعیا جلیلیان^b، زهرا افضلی گروه^c، فاطمه اللهقلی تبار نشلی^d

^a استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.
^b دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زنجان، ایران.
^c دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زنجان، ایران.
^d دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه زنجان، ایران.

چکیده

تبیین موضوع: در عصر حاضر که عصر فرایپیچیدگی‌ها نام گرفته است، امنیت یکی از مسائل اساسی توسعه در جوامع انسانی محسوب می‌شود. به بیانی دیگر امنیت، پیش‌نیاز هرگونه توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی محسوب شده و با سطح پیشرفت جوامع در ارتباط است. و این امر بدان دلیل است که آگاهی از وضعیت امنیت ساکنان یک اجتماع نقش مؤثری در شناخت چالش‌ها و راهکارهای توسعه یک جامعه داشته و در جهت تقویت زیرساخت‌های آن عمل می‌نماید.

روش: روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی است. داده‌های این پژوهش از طریق مطالعه اسنادی (سالنامه آماری استان یزد؛ بخش قضایی- ناحیه انتظامی استان یزد) جمع‌آوری گردیده است. در این پژوهش به منظور وزن‌دهی شاخص‌ها از تکنیک دلفی و به منظور تحلیل داده‌ها از تکنیک ARAS و به منظور تحلیل فضایی از مدل IDW استفاده گردیده است.

یافته‌ها: پژوهش نشان می‌دهد شهرستان میبد با مقدار ۱ در بهترین سطح و شهرستان یزد با مقدار ۰/۴۳۱ در بدترین وضعیت از امنیت شهروندی قرار داشته‌اند. به طوری که شمال غرب و جنوب منطقه مورد مطالعه از احساس امنیت نسبتاً متعادلی برخوردار است و بخش مرکزی استان یعنی یزد؛ تفت و بافق نسبت به دیگر شهرستان‌ها از تراکم کمتری برخوردار است.

نتایج: پراکنش فضایی احساس امنیت شهروندی در سطح استان یزد از متغیرهای همچون میزان جمعیت، تراکم‌های اداری - نظامی و وسعت پیروی نمی‌کند به طوری که قرار گرفتن شهر یزد در رتبه دهم از سطح‌بندی با بیشترین جمعیت و تراکم اداری- نظامی و واقع شدن به عنوان مرکزیت شهری استان یزد روشن‌کننده این امر است.

کلیدواژه‌ها: درک فضایی، احساس امنیت، شهروندی، استان یزد

انتشار آنلاین: ۱۳۹۸/۰۷/۰۱

پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۰۶

بازنگری: ۱۳۹۸/۰۵/۱۵

دریافت: ۱۳۹۸/۰۱/۲۳

استناد: پیری، عیسی؛ جلیلیان، لعیا؛ افضلی گروه، زهرا؛ اللهقلی تبار نشلی، فاطمه (۱۳۹۸). *تحلیلی بر پراکنش فضایی امنیت شهروندی در شهرهای استان یزد*، دوفصلنامه جغرافیای اجتماعی شهری، ۶(۲)، ۵۵-۷۱.

DOI: 10.22103/JUSG.2019.1990

مقدمه

در بررسی علل پیدایش شهر و این که چرا اجتماعات بشری در محیطی چون شهر گرد هم آمدند، نظریات مختلفی ارائه گردیده است که یکی از نظریات، مسأله امنیت و ابعاد ایمنی را در پیدایش شهر موثر می‌داند. حال با گذر قرن‌ها از پیدایش نخستین اجتماعات شهری، شهرها در نتیجه رشد گسترده کالبدی و جمعیتی خود درگیر مسائل جدیدی در چارچوب انواع مختلف ابعاد زندگی شهروندان هستند. در این میان امنیت شهری، به عنوان یکی از مسائل مهم در مباحث اصطلاحات و ساماندهی شهری به حساب می‌آید (صالحی، ۱۳۸۷: ۱۱۵). مقوله امنیت و احساس امنیت در نزد شهروندان یک شهر از دو جنبه واجد اهمیت است:

- اول آنکه شهر به مثابه یک موقعیت زیستی که در بر دارنده حجم متراکمی از افراد گوناگون است در صورتی قادر به ایفای کارکردهای ویژه خود خواهد گردید که امنیت در نزد ساکنان آن در حد قابل قبولی ارزیابی شود.
 - دوم آنکه با توجه به شهر نشین بودن (و یا شدن) اکثریت مردم در سراسر جهان، مقوله امنیت در شهر در پیوند با موضوعات کلیدی و عمده ای همچون امنیت ملی قرار می‌گیرد و لذا واجد اهمیت می‌شود (احسانی فرد و همکاران، ۱۳۹۱: ۲).
- نیاز به امنیت در شهرها، بازتاب‌های فضایی و کالبدی را به عنوان یک اصل مهم و حیاتی به همراه داشته است (صالحی، ۱۳۸۷: ۱۱۵). در کنار مفهوم امنیت، ((احساس امنیت)) مطرح می‌شود. احساس امنیت را واکنش عاطفی به جرایم خشونت بار اجتماعی و آسیب‌های فیزیکی در نظر می‌گیرند و یا طیفی از واکنش‌های عاطفی و عملی به جرم و بی نظمی که افراد یا اجتماع با آن مواجه هستند (Gert, 2005: 65). در عصر حاضر، محیط‌های نامطلوب شهری مشکلات بسیاری را برای شهروندان ایجاد کرده و در رشد آسیب‌های اجتماعی موثر هستند. با گسترش این آسیب‌ها، امنیت رنگ می‌بازد و بر میزان جرم افزوده می‌شود؛ مردم در کنش‌های اجتماعی محتاطانه عمل می‌کنند و با هر اتفاقی، ترس و دلهره آن‌ها دو چندان می‌شود و در نتیجه احساس ناامنی می‌کنند (Day et al, 2003: 311).

شهر یزد به علت دارا بودن جاذبه‌های شغلی، رفاهی، تمرکز اداری و نظایر اینها پرجمعیت‌ترین شهر این استان محسوب می‌شود (زیاری، ۱۳۹۰: ۲). این شهر با توجه به گسترش شتابان شهرنشینی در قرن اخیر، با مهاجرت‌های شدیدی مواجه بوده است، به طوری که امروزه عواملی همچون تنوع فرهنگی، احساس بی‌هویتی مهاجران در محیط جدید و عدم تعلق خاطر و وابستگی به ارزش‌ها، باعث بروز ناهنجاری‌های اجتماعی و گسیختگی فرهنگی و تبلور آسیب‌های و در نهایت کاهش احساس امنیت در شهر یزد شده است.

از آنجا که توجه به تفاوت‌های مکانی در بررسی احساس امنیت شهری ضرورت دارد، تفاوت‌ها در ویژگی‌های هر مکان می‌تواند در القای متفاوت احساس امنیت یا ترس، به شهروندان تاثیرگذار باشد (سلطانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۳)، لذا این پژوهش، در پی شناخت این تفاوت‌های مکانی و تاثیر آن بر احساس امنیت در شهروندان است، در همین راستا پژوهش حاضر با شناسایی ۱۶ متغیر دخیل در احساس امنیت شهروندی، سعی در تحلیل فضایی احساس امنیت در شهرستان‌های ده گانه استان یزد دارد.

پیشینه نظری

احساس امنیت

احساس امنیت عبارت است از نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی مثبت (رضایت‌بخش، قانع‌کننده و آرام‌بخش) شهروندان نسبت به عدم تاثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضد امنیتی در شرایط فعلی و آتی، در حوزه‌های امنیت اجتماعی، ثبات سیاسی، انسجام هویتی یکپارچگی، امنیت سرزمینی (رجبی پور، ۱۳۸۲: ۴۷). به لحاظ روش‌شناسی احساس امنیت، سازه چندبعدی است و در شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه‌ای متفاوت ظهور یافته و به اشکال مختلف نیز قابل سنجش و اندازه‌گیری است (مودن جامی، ۱۳۷۸: ۵۶). در سطح فردی احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی

شهروندان از میزان یا عدم وجود جرم در آن جامعه می‌گردد و هر چه میزان فراوانی جرم بالاتر، احساس امنیت پایین‌تر است. ولی این احساس ناامنی صرفاً منبعث از عدم وجود امنیت در یک جامعه نخواهد بود. ممکن است در یک جامعه امنیت وجود داشته است لیکن شهروندان در آن احساس امنیت نداشته‌اند و بالعکس (کلاهیجان، ۱۳۸۲: ۹۳).

امنیت شهری

امروزه امنیت از طرف اندیشمندان و صاحب‌نظران به عنوان یکی از مهمترین نیازهای اساسی انسان در شهرها مطرح میشود (سرور و همکاران: ۱۳۹۴: ۸۰). امنیت شهری می‌تواند احساس آرامش، اطمینان خاطر و نبود هراس شهروندان از هرگونه تهدید و خطر علیه شهروندان، فضاهای شهری، ساختمانها، سازمانها، تأسیسات و زیرساخت‌های شهری و سایر عناصر مهم در زندگی شهری را در برگیرد (احمدی پور و همکاران، ۱۳۹۰: ۹). بعضی از معیارهای شهرسازی در تامین امنیت یک فضا اختصاص به جنسیت و سن و ... ندارد و برای کل جامعه کاربرد خواهد داشت نظیر ملاک‌های طراحی یک فضای امن شهری (سلطانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷). در ادبیات شهرسازی مفهوم امنیت به معنی امنیت شهری و امنیت در محیط شهر مطرح است. معیارهای شناخت و تحلیل امنیت در پهنه شهر بسیار متفاوت است و با توجه به مؤلفه‌های کالبدی، کارکردی و محیطی نوسان پیدا می‌کند. محیط‌های شهری بنا به شرایط اجتماعی موجود، یعنی شکل‌گیری فضاها، کارکرد فضاها، وجود امکانات رفاهی، تراکم، آلودگی‌های زیست‌محیطی و ... می‌توانند بر میزان امنیت مؤثر باشند (سرور و همکاران: ۱۳۹۴: ۸۳).

جرایم شهری به عنوان بخشی از ناهنجاریهای اجتماعی می‌تواند در نتیجه شهرنشینی و تشدید مشکلات ناشی از آن پدیدار شده و آسیب‌های جدی بر جامعه وارد کنند (موسوی، ۱۳۸۷: ۷۸). جرم و ناامنی شهری ازجمله نتایج رشد بی‌رویه و به تبع آن بی‌هویت ماندن شهرهاست (گی بورژل، ۱۳۷۷: ۷۷). درواقع وجود شرایط مختلف از قبیل جمعیت، تراکم زیاد، وجود مهاجرانی که فرهنگ‌ها و نژادهای مختلف دارند، تعداد زیاد مردان مجرد و جوان، اختلاف طبقاتی، بیکاری شدید، مشکلات اقتصادی و درآمدی، کمبود مسکن مناسب و مانند اینها از جمله عوامل زمینه ساز جرایم شهری هستند (دلال‌پور، ۱۳۷۹: ۶). مناطق فقیرنشین معمولاً مستعد توسعه اعتیاد و آلودگی به مواد مخدرند و بیشتر ساکنان آنها را مهاجران روستایی تشکیل می‌دهد (توسلی، ۱۳۸۱: ۹۶-۹۴). در مورد میزان جرم و جنایت در شهرها و رابطه آن با شهرنشینی، دو دسته نظریه وجود دارد. در یکی از اینها، به بیان رابطه میان کیفیت محیط کالبدی و فیزیکی شهرها و میزان جرم و جنایت پرداخته می‌شود و نظریه فضاها بدون دفاع شهری مطرح می‌گردد. برحسب نظریه مناطق جغرافیایی بزهکاری، بیشترین بزهکاری شهر به کیفیات شهرسازی مربوط می‌شود نه به کیفیت شهرنشینی (گسن، ۱۳۷۴: ۱۱۶). پیشگامان مکتب اکولوژی شهری شیکاگو نیز همه مسائل اجتماعی و از جمله میزان جرایم را در تفاوت‌ها و خصیصه‌های مکانی جست‌وجو می‌کنند (شکویی، ۱۳۷۳: ۱۵). دسته دوم نظریه‌هایی هستند که در آنها، رابطه میان میزان افزایش و تراکم جمعیت و عوامل اجتماعی و فرهنگی با جرم و جنایت بررسی می‌گردد (زیاری، ۱۳۸۸: ۶).

نظریه‌های مربوط به ارتباط احساس امنیت در فضای شهری با مؤلفه‌های مکانی

برداشت‌های تحلیلی از نظریات متعدد، گویای ارتباط احساس امنیت در فضای شهری با مؤلفه‌های مکانی هستند. هرچند تمامی این نظریات به طور مستقیم به تأثیر ویژگی‌های مکانی در احساس امنیت در فضای شهری اشاره نمی‌کنند. لویس مامفورد (۱۹۳۸) را که به گفته خود در واقع بسط دهنده ایده‌های پاتریک گدس است، می‌توان جزو اولین نظریه پردازانی دانست که در نیمه اول قرن بیستم بر ایجاد امنیت، حس مکان و مقیاس انسانی در فضاهای شهری مورد توجه قرار داد. وی در کتاب فرهنگ شهرها از شهر به عنوان مکان تبلور فرهنگ و دفاع از انسان در مقابل اتومبیل نام برده و به تنوع و اختلاط کاربری‌ها در فضای شهری و اولویت حرکت پیاده بر سواره در محیط شهری اشاره کرده است.

نظریه *CEPTED*، این نظریه در (دهه ۶۰ میلادی) آمریکا که تحت تاثیر اندیشه‌های جفری و جین جاکوبز مطرح شد، بر این ادعا استوار است که می‌توان با طراحی مناسب و کاربری موثر از محیط بر بهبود کیفیت محیط زندگی ناشی از ترس از جرم غلبه نمود. به عبارت دیگر اگر محیط به گونه‌ای طراحی شود که بتواند موجب بهبود نظارت افراد شده، تعلق ساکنان را به قلمرو خود بالا برده و تصویر مثبت از فضا ایجاد می‌نماید.

جیکوبز (۱۹۶۱) نظریه پرداز بزرگ شهری، در تبیین امنیت شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرآیندهای اجتماعی که محیط را می‌سازند. توجه نموده و بر فعال بودن فضا به عنوان عاملی در ایجاد یک محیط امن و موفق تاکید می‌کند (بمانیان و همکاران، ۱۳۸۱: ۵۱).

نظریه فضای قابل دفاع: نیومن نظریه پیشگیری از جرم به وسیله طراحی محیطی بر مبنای تغییر در محیط فیزیکی که در سال ۱۹۶۰ مطرح نمود. کاهش رفتارهای مجرمانه با استفاده از طراحی محیطی، رویکرد اصلی این نظریه است. به عبارتی ایجاد محیط ایمن به وسیله طراحی، با عملکرد پلیس هماهنگ می‌شود. در این رویکرد سیستمی، سلسله مراتبی از فضاهای به هم پیوسته و کوچه‌های بن بست به کار گرفته می‌شود که راه فرار بر مجرمان را می‌بندد. به این ترتیب، در عین حال که دسترسی عمومی را ممکن می‌کند، از تمایل غریبه‌ها به حضور در فضا می‌کاهد و به نوعی مانند محدوده‌ای بسته عمل می‌کند (مدیری، ۱۳۸۵: ۱۶).

نظریه پنجره شکسته: این نظریه که توسط ویلسون و کلینگ در سال ۱۹۸۲ مطرح شد، به این نتیجه دست یافت که زوال محله و عدم نگهداری از آن می‌تواند بر رفتار افراد تاثیرگذار است. صاحبان این نظریه معتقدند محله‌هایی که در آن‌ها می‌تواند بر رفتار افراد تاثیرگذار است. صاحبان این نظریه معتقدند محله‌هایی که در آن‌ها نشانه‌هایی از بی توجهی و خرابی نظیر تلبار شدن زباله‌ها، نمای بیرونی ناموزون ساختمان‌ها و پنجره‌های شکسته وجود دارد به بیان دیگر امکان دسترسی مجرم مهیاست حاکی از آن است که ساکنان آن محله احساس آسیب‌پذیری بیشتری دارند.

هیلمر (۱۹۸۸) بر افزایش امنیت از طریق افزایش تحرکت و جنبش در فضاهای شهری تاکید دارد. بنابراین، مکان‌هایی که برای جنبش و حرکت، ظرفیت کمتری دارند، مستعد وقوع جرم هستند. همچنین، با بزرگ‌تر شدن فضا، افزایش حضور مردم و ایجاد الگوهای حرکتی توسط فضاهای خصوصی شده با مردمی که در آن حضور مردم و ایجاد الگوهای حرکتی توسط فضاهای خصوصی شده با مردمی که در آن حضور دارند، امنیت استفاده کنندگان از فضا افزایش خواهد یافت (Brenda et al, 1997: 276).

به طور کلی، از تحلیل نظریات متعدد در رابطه با موضوع مورد بحث این نتیجه حاصل می‌گردد که مشخصه‌های کالبدی محیط نقش بسزایی در ارتقای احساس امنیت دارند. احساس امنیت خود تابعی از این شاخص است و دارای رابطه دیالکتیک با آنها است. با توجه به آنچه در نظریات جیکوبز بیان شد، می‌توان این فرضیه را مطرح نمود که بین تنوع کاربری در فضاهای شهری و احساس امنیت شهروندان رابطه وجود دارد. همچنین فرضیه ای منتج از نظریه هیلمر می‌توان تعریف کرد که بین میزان ترددها در فضاهای شهری و احساس امنیت شهروندان رابطه وجود دارد (سلطانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۸). در این راستا با افزایش و پیچیدگی جوامع، شرایط تأمین این نیاز و برطرف کردن این مسأله نیز پیچیده تر شده است. به رغم آنکه مسأله فضای امن شهری در هر جامعه دارای ابعاد متنوع و متعدد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است، ولی در تأمین این نیاز نمی‌بایست از نقش و تاثیر عوامل محیطی و کالبدی (فضایی) غافل شد. در مبنای نوین طراحی شهری و برنامه ریزی شهری از اصولی یاد می‌شود که در آن تلاش می‌شود تا زمینه بروز جرم در یک مکان خاص را تا حد امکان از طریق طراحی و برنامه‌ریزی صحیح برطرف گردد. پس این گونه می‌توان نتیجه گرفته که ایجاد امنیت در تمامی ابعاد آن از جمله نکات مهمی می‌باشد که لازم است در طراحی محیط زیست انسان مدنظر برنامه‌ریزان و طراحان و متولیان امور شهری قرار گرفته و سرلوحه برنامه‌های توسعه واقع شود (سرور و همکاران: ۱۳۹۴: ۸۴).

پیشینه عملی

در خصوص امنیت در فضاهای شهری می‌توان به مطالعات لئونارد دوهل، جان اشتون، مارشال، ژرژ پیکا، لوسرا، اشاره نمود (سبحانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴).

فوستر و همکاران (۲۰۱۴) تأثیرات ترس از جرم را در راه رفتن و پیاده‌روی افراد در استرالیا بررسی و تحلیل کرده‌اند. نتایج یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد که با افزایش مداخلات و تصمیم‌گیری‌هایی می‌توان ترس از جرم را کاهش و میزان پیاده‌روی را در معابر شهری، افزایش داد.

اشنایدر و کیتچن (۲۰۱۳) پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی در دو کشور ایالات متحده و بریتانیا به طور جداگانه مورد مقایسه قرار گرفتند.

استاکی و اُتسمن (۲۰۰۹) در مطالعه خود در آمریکا نشان می‌دهند که جدا از سایر متغیرها، کاربری خاص زمین، اختلاف در میزان جرایم فردی و مقدار خشونت را پیش‌بینی می‌کند. برخی کاربری‌های غیرمسکونی با میزان بالای جرایم و برخی دیگر، با تعداد کمتری از جرایم در ارتباط هستند.

سبحانی و همکاران (۱۳۹۷) به واکاوی فضایی احساس امنیت شهروندان در فضاهای شهری با رویکرد آینده-پژوهی (مطالعه موردی: شهر خرم‌آباد) پرداختند، نتایج مطالعات آن‌ها نشان می‌دهد پنج متغیر اثرگذار به ترتیب شامل اشتغال، درآمد و طبقه اجتماعی، تأثیر ساز و کارهای مدیران در کاهش ناهنجاری‌ها، بازخوردهای اجتماعی و ارتباطی شهروندان نسبت به یکدیگر و میزان اشراف و احاطه واحدهای مسکونی برهم می‌باشد.

سبحانی و همکاران (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان تحلیل شاخص‌ها و ابعاد توسعه پایدار محله‌ای در راستای ارتقای امنیت شهری در شهر شاهین‌دژ به این نتیجه رسیدند که با ایجاد امنیت از طریق شاخص‌های توسعه پایدار در برابر جرم می‌توان پایداری را در سطح محله‌ها تقویت کرد.

سلطانی و همکاران (۱۳۹۵) در مقاله خود با عنوان تحلیل فضایی احساس امنیت در محلات مختلف شهری مورد مطالعه: شهر قدس بیان نمودند که محله مرکزی به عنوان یک محله کمابیش نوساز با توزیع متناسب کاربری اراضی، برخوردارترین محله شهر قدس و محله جنوب غربی با بافت آشفته و سکونت غالب مهاجران، محروم‌ترین محلات از لحاظ شاخص‌های احساس امنیت، رتبه بندی شده‌اند.

صادقی و همکاران (۱۳۹۴) در مقاله خود با عنوان تطبیق مکان‌یابی فضای سوم و نقشه شناختی احساس امنیت در فضای شهری عنوان کردند؛ ارتقا احساس امنیت شهر در گروه مطالعات زیربنایی، شناخت عوامل موثر و برنامه‌ریزی جهت ارتقا کیفیت کالبدی و اجتماعی محیط است. به نظر می‌رسد فضای سوم به عنوان راهکار موثر اجتماعی محیطی می‌تواند زمینه‌ساز ارتقای حس امنیت شهروندان گردید.

لطفی و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی احساس امنیت در فضاهای عمومی کلان‌شهر شیراز پرداختند، نتایج مطالعات آن‌ها نشان می‌دهد بین میانگین‌های مناطق مختلف شهر از نظر میزان احساس امنیت فضاهای عمومی تفاوت وجود دارد.

مویدی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود با عنوان بررسی نقش مولفه‌های منظر شهری در ارتقای سطح احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری (محله اوین تهران) به این نتیجه رسیدند که در مجموع احساس امنیت در فضا، با ایجاد احساس مطلوب، برقراری آرامش و ایجاد آسایش در محیط تأمین می‌گردد.

احسانی فرد و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی میزان احساس امنیت شهروندان در شهرهای جدید پرداختند و به این نتیجه رسیدند که بین احساس امنیت و شاخص‌هایی همچون سرمایه اجتماعی، عملکرد رسانه‌ها، نقش نیروی انتظامی، پایگاه اجتماعی افراد رابطه معناداری وجود دارد.

در مقاله حاضر با بهره‌گیری از برخی از رهیافت‌ها تحقیقات پیشین در این زمینه، سعی دارد با استفاده از روش تحلیل اسنادی متکی بر روش‌های تصمیم‌گیری چند معیاره، به تحلیل فضایی امنیت شهروندی با در نظر گرفتن کلیه معیارهای مؤثر در آن بپردازد. و در عین حال به تبیین و ارائه راهبردهایی جهت بهبود احساس امنیت شهروندی پرداخته‌ایم.

داده‌ها و روش شناسی

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر ماهیت کاربردی و روش تحقیق آن توصیفی-تحلیلی است. از آنجا که جامعه آماری این پژوهش شهرستان‌های ۱۰ گانه استان یزد می‌باشند، اطلاعات مورد نیاز از آخرین سالنامه‌های آماری استان یزد در سال ۱۳۹۵ و همچنین ناحیه انتظامی استان یزد گردآوری شده است. منظور سنجش تفاوت‌های مکانی شهرستان‌های استان یزد، ۱۶ شاخص از مؤلفه‌های امنیت انسانی از طریق مرور پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه منتخب و با استفاده از تکنیک دلفی ارزش‌دهی گردید. در همین راستا پرسش‌نامه‌ای در ارتباط با اهمیت و میزان وزن شاخص‌های تحقیق تدوین و برای ۱۱ نفر از کارشناسان برنامه‌ریزی شهری ارسال گردید، از تعداد ۱۱ پرسشنامه ارسالی، ۷ پرسشنامه توسط متخصصان که ۴ مرتبه توسط هر متخصص تکمیل و میانگین وزن‌های به دست آمده از این ۷ پرسشنامه به عنوان وزن‌های مورد نیاز جهت انجام مدل تحقیق بکار رفت. در نهایت به منظور سطح‌بندی و تحلیل فضایی شهرستان‌ها از تکنیک تصمیم‌گیری آراس و IDW استفاده گردیده است.

متغیرها و شاخص پژوهش

از میان ابعاد دوازده‌گانه امنیت (شامل ابعاد جانی، شغلی، مالی، اقتصادی، اخلاقی، فرهنگی، اعتقادی، عاطفی، احساسی، حقوقی، قضایی و نوامیس)؛ ابعاد جانی، شغلی، عاطفی، مالی و فکری در پژوهش نویدنیا و ساروخانی (۱۳۸۵)؛ بیات (۱۳۸۸)؛ گروسی و دیگران (۱۳۸۶) و افشار (۱۳۸۵) مورد توجه واقع شده بود. همچنین دلاور و رضایی (۱۳۸۶) در مطالعه‌ای به ساخت و اعتباریابی ابزاری برای اندازه‌گیری عوامل یا مؤلفه‌های مختلف احساس امنیت پرداخته‌اند؛ آن‌ها امنیت جانی، نوامیس، امنیت اقتصاد فردی (مالی) و امنیت اقتصاد عمومی را از مؤلفه‌های احساس امنیت محسوب نمودند. ابعاد اعتقادی، اخلاقی و فرهنگی از تئوری پردازان مکتب کپنهاگ و به طور ویژه بارب بوزان اخذ شده است (افشانی و هامانه، ۱۳۹۱: ۱۵۴). در این تحقیق به منظور سنجش سطح احساس امنیت شهروندی از گویه‌های امنیت انسانی شامل (ابعاد جانی، اقتصادی، اخلاقی و قضایی) در قالب ۱۶ متغیر استفاده گردیده است که در جدول (۱) آورده شده است.

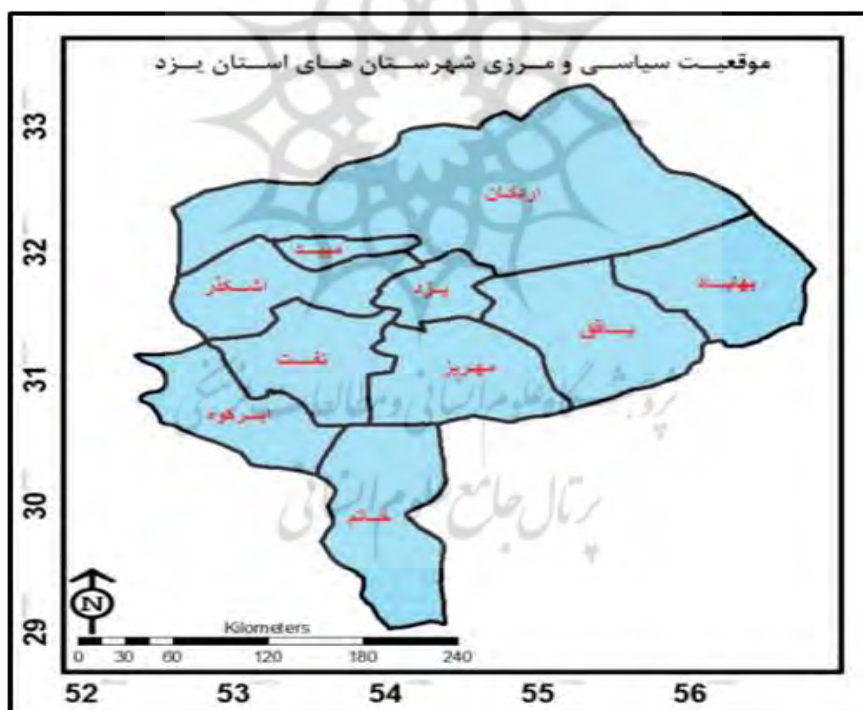
جدول ۱- گویه‌های استفاده شده در تحقیق

کد	گویه	بعد
X1	تعداد دادگاه به ده هزار نفر	امنیت انسانی
X2	تعداد دادرسی به ده هزار نفر	
X3	میزان سرقت از اماکن به ده هزار نفر	
X4	میزان سرقت از وسایل نقلیه و وسایل آن به ده هزار نفر	
X5	میزان سرقت از احشام به ده هزار نفر	
X6	تصادفات درون شهری وسایل نقلیه منجر به فوت به ده هزار نفر	
X7	تصادفات درون شهری وسایل نقلیه منجر به جرح به ده هزار نفر	
X8	تصادفات درون شهری وسایل نقلیه منجر به خسارت به ده هزار نفر	

X9	میزان مواد مخدر کشف شده توسط نیروهای نظامی
X10	زنان حامل کننده و توزیع کننده مواد مخدر به ده هزار نفر جمعیت زنان شهرستان
X11	مردان حامل کننده و توزیع کننده مواد مخدر به ده هزار نفر جمعیت مردان شهرستان
X12	تعداد زنان معتاد به مواد مخدر به ده هزار نفر جمعیت زنان شهرستان
X13	تعداد مردان معتاد به مواد مخدر به ده هزار نفر جمعیت مردان شهرستان
X14	تعداد نگهدارنده مواد مخدر زن نسبت به ده هزار نفر جمعیت زن شهرستان
X15	تعداد نگهدارنده مواد مخدر مرد نسبت به ده هزار نفر جمعیت مرد شهرستان
X16	میزان سرقت از منازل و مغازه‌ها به ده هزار نفر جمعیت

قلمرو پژوهش

استان یزد با مساحت حدود ۱۳۱۵۷۵ کیلومتر مربع در قسمت مرکزی فلات ایران در مختصات ۲۹ درجه و ۳۵ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۲ درجه و ۵۰ دقیقه تا ۵۸ درجه و ۱۶ دقیقه طول شرقی واقع شده است. این استان طبق آخرین تقسیمات کشوری در سال ۱۳۹۵؛ دارای ۱۰ شهرستان و بر اساس آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن دارای ۱۰۷۴۴۲۸ نفر جمعیت بوده است.

شکل ۱- موقعیت سیاسی شهرستان‌های استان یزد (ترسیم: نگارندگان)

یافته‌ها

تکنیک ARAS

گام اول) تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری

پس از جمع‌آوری داده‌ها از طریق مطالعه اسنادی، ماتریس داده‌های خام هر یک از معیارها در محدوده مورد مطالعه تعریف شد. ماتریس تصمیم‌گیری که متشکل از گزینه‌ها (ستون‌ها) و معیارها (سطرها) است. گزینه‌های ما شهرستان‌های ۱۰

گانه استان یزد و معیارهای ما ۱۶ معیاری هستند که در جدول (۲) اشاره و کدگذاری گردیدند (X_1, X_{16}). در تحقیق حاضر جهت بررسی و تحلیل احساس امنیت شهروندان ابتدا به استانداردسازی داده‌های تحقیق پرداخته شده است. چرا که برخی از شاخص‌های مورد بررسی حالت منفی و برخی از شاخص‌ها حالت مثبت داشته‌اند؛ لذا قبل از انجام تکنیک داده‌ها هم جهت گردیده است. لازم به ذکر است برای هم جهت کردن داده‌ها از مفروضات روش بی‌مقیاس‌سازی نرم خطی استفاده شده است. بر اساس این روش چنانچه در ماتریس تصمیم‌گیری برخی از (هم جهت) آورده شده است.

$$r_{ij} = \frac{1}{r_j}$$

رابطه (۱)

جدول تصمیم‌گیری آراس بر خلاف روش‌های دیگر سطری به نام مقدار بهینه معیار (Optimal value) دارد که به صورت زیر تعیین می‌شود:

رابطه (۲)

$$x_{0j} = \max_i x_{ij} . \text{if } \max_i x_{ij} \text{ is preferable}$$

$$x_{0j} = \min_i x_{ij} . \text{if } \min_i x_{ij} \text{ is preferable}$$

جدول ۲- ماتریس داده‌های خام استاندارد شده (ماتریس تصمیم‌گیری) در استان مورد مطالعه

کد	ابرقوه	اردکان	اشکذر	بافق	بهباد	قون	فاتح	مهریز	میبد	یزد	آیبه آل‌فرضی
X_1	۰,۴۲	۰,۳۸	۰,۶۰	۰,۴۷	۰	۰,۴۴	۰,۵۶	۰,۴۵	۰,۳۶	۰,۵۴	۰,۶
X_2	۰,۶۴	۰,۶۴	۰,۹۰	۰,۷۱	۰	۰,۸۸	۰,۸۵	۰,۹۰	۰,۶۰	۰,۳۰	۰,۹
X_3	۰,۱۱	۰,۱۵	۰,۰۷	۰,۱۰	۰,۲۱	۰,۰۳	۰,۱۹	۰,۱۱	۰,۱۵	۰,۰۴	۰,۲۱
X_4	۰,۱۰	۰,۰۵	۰,۱۳	۰,۰۴	۰,۳۰	۰,۱۱	۰,۱۹	۰,۰۶	۰,۰۴	۰,۰۲	۰,۳
X_5	۰,۲۴	۰,۸۶	۰,۴۷	۰,۱۷	۰,۳۰	۰,۲۸	۰,۲۹	۰,۶۳	۰,۷۵	۰,۳۴	۰,۸۶
X_6	۱,۱۶	۱,۹۴	۳,۳۱	۰,۸۳	۱,۵۳	۱,۵۰	۰,۷۰	۱,۴۷	۰,۸۲	۱,۴۲	۳,۳۱
X_7	۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۷	۰,۰۸	۰,۱۳	۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۱۳
X_8	۴,۶	۱,۹۴	۰,۶۶	۸,۳۷	۳,۰۶	۲,۲۵	۱,۱۷	۸,۸۲	۸,۲۸	۰,۲۴	۸,۸۲
X_9	۰,۰۳۷	۰,۰۱۶	۰,۰۰۴	۰,۰۰۶	۰,۰۰۷	۰,۰۱۳	۰,۰۰۴	۰,۰۱۱	۰,۰۰۹	۰,۰۰۶	۰,۰۰۶
X_{10}	۹,۳۳	۰,۷۰	۳,۳۱	۰,۵۹	۰,۵۱	۹,۰۲	۰,۴۳	۸,۸	۱۶,۵۶	۰,۵۲	۱۶,۵۶
X_{11}	۰,۳۸	۰,۰۷۵	۰,۲۳	۰,۱۱۳	۰,۱۷۰	۰,۰۳۴	۰,۰۳۱	۰,۱۲۶	۱,۱۸	۰,۰۷۸	۱,۱۸
X_{12}	۲,۳۳	۷,۷۷	۱,۶۵	۸,۳۷	۱,۵۳	۲,۲۵	۷,۰۳	۸,۸۲	۱۶,۵۶	۲,۰۰	۱۶,۵۶
X_{13}	۰,۴۶	۰,۴۰	۰,۰۶	۰,۳۲	۰,۰۳	۰,۱۳	۰,۲۱	۰,۳۳	۰,۴۱	۰,۳۵	۰,۴۶
X_{14}	۹,۳۳	۷,۷۷	۶,۶۳	۰,۵۲	۳,۰۶	۱,۵۰	۳,۵۱	۴,۴۱	۸,۲۸	۱,۲۸	۹,۳۳
X_{15}	۰,۰۰۶	۰,۱۴	۰,۰۱۸	۰,۳۰	۰,۳۸	۰,۱۴	۰,۰۰۶	۰,۰۰۵	۰,۱۸	۰,۱۵	۰,۳۸
X_{16}	۰,۲۱	۰,۲۲	۰,۳۳	۰,۱۴	۰,۱۳	۰,۰۸	۰,۲۹	۰,۱۹	۰,۱۳	۰,۱۰	۰,۳۳

گام دوم) نرمال سازی و وزن دهی معیارها

با استفاده از رابطه (۳) زیر انجام گرفته است.

رابطه (۳)

$$\bar{X}_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sum_{i=0}^m x_{ij}}$$

همچنین لازم به ذکر است که در این مرحله به منظور وزن دهی معیارها از تکنیک دلفی استفاده گردیده است. بر این اساس پرسشنامه‌های آماده و برای ۱۱ متخصص در زمینه برنامه‌ریزی شهری ارسال گردید که از پرسشنامه‌های ارسال ۷ مورد آن تکمیل گردید که میانگین آن‌ها وزن معیارهای ما را تشکیل داده است. نتایج نرمال سازی داده‌ها و وزن‌های معیارها در جدول (۳) آورده شده است.

جدول ۳- ماتریس نرمال شده

کد	ابرقوه	اردکان	اشکذر	بافق	بهاباد	تفت	خاتم	مهریز	میبد	یزد	ایده آل فرضی	وزن
X ₁	۰,۱۰۰	۰,۰۹۰	۰,۱۴۲	۰,۱۱۱	۰,۰۰۰	۰,۱۰۴	۰,۱۳۳	۰,۱۰۷	۰,۱۲۸	۰,۱۴۲	۰,۰۲۵	۰,۰۲۵
X ₂	۰,۱۰۰	۰,۱۰۰	۰,۱۴۰	۰,۱۱۱	۰,۰۰۰	۰,۱۳۷	۰,۱۳۲	۰,۱۴۰	۰,۰۹۳	۰,۰۴۷	۰,۱۴۰	۰,۰۱۹
X ₃	۰,۰۹۵	۰,۱۲۹	۰,۰۶۰	۰,۰۸۶	۰,۱۸۱	۰,۰۲۶	۰,۱۶۴	۰,۰۹۵	۰,۱۲۹	۰,۰۳۴	۰,۱۸۱	۰,۱۰۶
X ₄	۰,۰۹۶	۰,۰۴۸	۰,۱۲۵	۰,۰۳۸	۰,۲۸۸	۰,۱۰۶	۰,۱۸۳	۰,۰۵۸	۰,۰۳۸	۰,۰۱۹	۰,۲۸۸	۰,۱۸۹
X ₅	۰,۰۵۵	۰,۱۹۹	۰,۱۰۹	۰,۰۳۹	۰,۰۶۹	۰,۰۶۵	۰,۰۶۷	۰,۱۴۵	۰,۱۷۳	۰,۰۷۹	۰,۱۹۹	۰,۱۴۱
X ₆	۰,۰۷۹	۰,۱۳۲	۰,۲۲۵	۰,۰۵۷	۰,۱۰۴	۰,۱۰۲	۰,۰۴۸	۰,۱۰۰	۰,۰۵۶	۰,۰۹۷	۰,۲۲۵	۰,۰۰۷
X ₇	۰,۰۹۴	۰,۰۷۵	۰,۰۹۴	۰,۰۷۵	۰,۱۳۲	۰,۱۵۱	۰,۲۴۵	۰,۰۳۸	۰,۰۵۷	۰,۰۳۸	۰,۲۴۵	۰,۰۰۶
X ₈	۰,۱۱۷	۰,۰۴۹	۰,۰۱۷	۰,۲۱۲	۰,۰۷۸	۰,۰۵۷	۰,۰۳۰	۰,۲۲۴	۰,۲۱۰	۰,۰۰۶	۰,۲۲۴	۰,۰۰۵
X ₉	۰,۲۲۲	۰,۰۹۶	۰,۰۲۴	۰,۰۳۶	۰,۰۴۲	۰,۰۷۸	۰,۰۲۴	۰,۰۶۶	۰,۰۵۴	۰,۳۵۹	۰,۳۵۹	۰,۰۰۹
X ₁₀	۰,۱۸۷	۰,۰۱۴	۰,۰۶۷	۰,۰۱۲	۰,۰۱۰	۰,۱۸۱	۰,۰۰۹	۰,۱۷۷	۰,۳۳۳	۰,۰۱۰	۰,۳۳۳	۰,۰۳۴
X ₁₁	۰,۱۵۷	۰,۰۳۱	۰,۰۹۵	۰,۰۴۷	۰,۰۷۰	۰,۰۱۴	۰,۰۱۳	۰,۰۵۲	۰,۴۸۸	۰,۰۳۲	۰,۴۸۸	۰,۰۴۵
X ₁₂	۰,۰۴۰	۰,۱۳۳	۰,۰۲۸	۰,۱۴۴	۰,۰۲۶	۰,۰۳۹	۰,۱۲۱	۰,۱۵۱	۰,۲۸۴	۰,۰۳۴	۰,۲۸۴	۰,۰۵۹
X ₁₃	۰,۱۷۰	۰,۱۴۸	۰,۰۲۲	۰,۱۱۹	۰,۰۱۱	۰,۰۴۸	۰,۰۷۸	۰,۱۲۲	۰,۱۵۲	۰,۱۳۰	۰,۱۷۰	۰,۰۷۹
X ₁₄	۰,۲۰۱	۰,۱۶۷	۰,۱۴۳	۰,۰۱۱	۰,۰۶۶	۰,۰۳۲	۰,۰۷۶	۰,۰۹۵	۰,۱۷۸	۰,۰۳۰	۰,۲۰۱	۰,۰۱۵
X ₁₅	۰,۰۴۱	۰,۰۹۵	۰,۰۱۲	۰,۲۰۳	۰,۲۵۷	۰,۰۹۵	۰,۰۴۱	۰,۰۳۴	۰,۱۲۲	۰,۱۰۱	۰,۲۵۷	۰,۰۱۱
X ₁₆	۰,۱۱۵	۰,۱۲۱	۰,۱۸۱	۰,۰۷۷	۰,۰۷۱	۰,۰۴۴	۰,۱۵۹	۰,۱۰۴	۰,۰۷۱	۰,۰۵۵	۰,۱۸۱	۰,۲۵۱

گام سوم و چهارم: تشکیل ماتریس وزین و محاسبه مقدار بهینگی (Values optimality function)

در این مرحله ماتریس نرمالیزه شده در وزن هر یک از شاخص‌ها که از طریق تکنیک دلفی به دست آمده ضرب می‌گردد. با استفاده از رابطه زیر به محاسبه مقدار بهینگی می‌پردازیم.

رابطه (۳)

$$s_i = \sum_{j=1}^m \hat{x}_{ij} ; i = \overline{0, m}$$

جدول ۴- ماتریس وزین

کد	ایرکوه	اردکان	اشکذر	بافق	بهباد	تفت	خاتم	مهریز	میبد	یزد	ایده آل فرضی
X ₁	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۴	۰,۰۰۳	۰,۰۰۰	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۳	۰,۰۰۴
X ₂	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳
X ₃	۰,۰۱۰	۰,۰۱۴	۰,۰۰۶	۰,۰۰۹	۰,۰۰۹۹	۰,۰۰۳	۰,۰۱۷	۰,۰۱۰	۰,۰۱۴	۰,۰۰۴	۰,۰۱۹
X ₄	۰,۰۱۸	۰,۰۰۹	۰,۰۲۴	۰,۰۰۷	۰,۰۵۵	۰,۰۲۰	۰,۰۳۵	۰,۰۱۱	۰,۰۰۷	۰,۰۰۴	۰,۰۵۵
X ₅	۰,۰۰۸	۰,۰۲۸	۰,۰۱۵	۰,۰۰۶	۰,۰۱۰	۰,۰۰۹	۰,۰۰۹	۰,۰۲۱	۰,۰۲۴	۰,۰۱۱	۰,۰۲۸
X ₆	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲
X ₇	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱
X ₈	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱
X ₉	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳
X ₁₀	۰,۰۰۶	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۶	۰,۰۰۰	۰,۰۰۶	۰,۰۱۱	۰,۰۰۰	۰,۰۱۱
X ₁₁	۰,۰۰۷	۰,۰۰۱	۰,۰۰۴	۰,۰۰۲	۰,۰۰۳	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲	۰,۰۲۲	۰,۰۰۱	۰,۰۲۲
X ₁₂	۰,۰۰۲	۰,۰۰۸	۰,۰۰۲	۰,۰۰۸	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۷	۰,۰۰۹	۰,۰۱۷	۰,۰۰۲	۰,۰۱۷
X ₁₃	۰,۰۱۳	۰,۰۱۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۴	۰,۰۰۶	۰,۰۱۰	۰,۰۱۲	۰,۰۱۰	۰,۰۱۳
X ₁₄	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳	۰,۰۰۰	۰,۰۰۳
X ₁₅	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۳	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳
X ₁₆	۰,۰۲۹	۰,۰۳۰	۰,۰۴۶	۰,۰۱۹	۰,۰۱۸	۰,۰۱۱	۰,۰۴۰	۰,۰۲۶	۰,۰۱۸	۰,۰۱۴	۰,۰۴۶
Si	۰,۱۰۶	۰,۱۱۳	۰,۱۱۲	۰,۰۷۱	۰,۱۱۳	۰,۰۶۵	۰,۱۲۵	۰,۱۰۴	۰,۱۳۶	۰,۰۵۶	۰,۱۳۶

گام پنجم) محاسبه درجه سودمندی یا مطلوبیت گزینه‌ها

پس از محاسبه مقدار بهینگی هر یک از گزینه‌ها در این مرحله با استفاده از رابطه زیر به محاسبه درجه سودمندی یا مطلوبیت گزینه‌ها پرداخته می‌شود.

رابطه (۴)

$$K_i = \frac{s_i}{s_0} ; i = \overline{0, m}$$

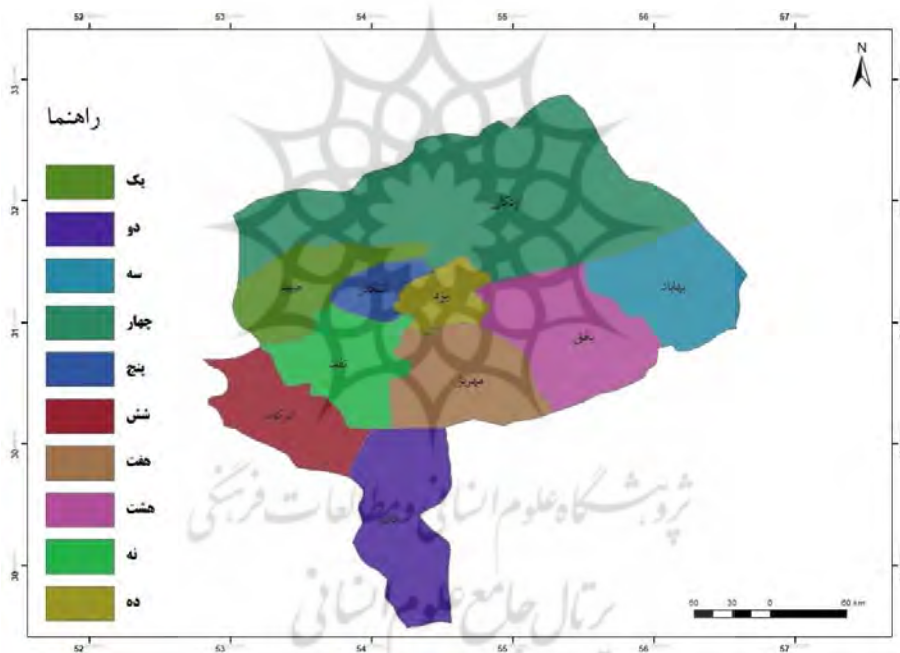
گام ششم) رتبه‌بندی گزینه‌ها

در این مرحله با استفاده از درجه سودمندی هر یک از گزینه‌ها به رتبه‌بندی آنها پرداخته می‌شود. که مطابق نتایج حاصل شهرستان میبد سپس خاتم و بهباد به ترتیب در رتبه اول تا سوم و شهرستان مهریز و بافق در رتبه آخر به لحاظ توسعه‌یافتگی قرار دارند.

جدول ۵- محاسبه مقدار Ki و رتبه بندی نهایی

شهرست	ابرکوه	اردک	اشکذ	باقق	بهباد	تفت	خاتم	مهريز	میبد	یزد
Ki	۰,۷۸۱	۰,۸۳۲	۰,۸۲۴	۰,۵۲۵	۰,۸۳۷	۰,۴۸۰	۰,۹۲۲	۰,۷۷۰	۱	۰,۴۱۳
رتبه	۶	۴	۵	۸	۳	۹	۲	۷	۱	۱۰

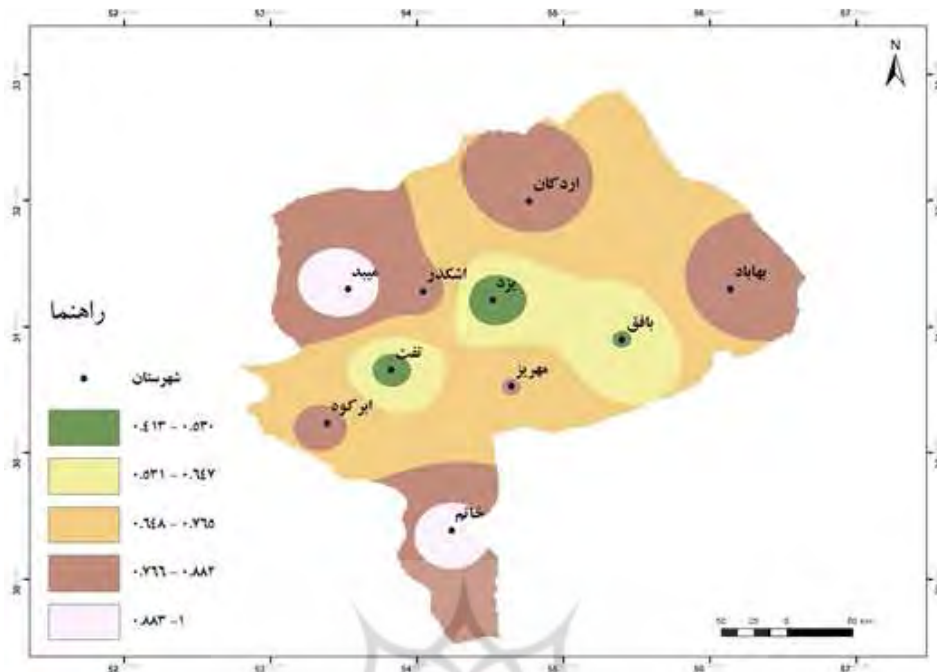
بر اساس جدول (۷) رتبه بندی بر اساس ارزش K صورت گرفت به گونه ای که بیشترین ارزش بالاترین اولویت را به خود اختصاص داده است. میانگین محاسبه شده برای K در ۱۰ شهرستان استان یزد برابر با ۰,۷۳۸ به دست آمد. که نشان می دهد استان یزد از نظر احساس امنیت شهروندی دارای وضعیت مطلوبی می باشد. همانگونه که جدول شماره ۷ نشان می دهد بر اساس مقدار K از نظر شاخص های ۱۶ گانه امنیت شهروندی، شهرستان میبد با مقدار ۱ در بهترین وضعیت و شهرستان یزد با مقدار ۰,۴۱۳ در بدترین وضعیت از سطح احساس امنیت قرار گرفته است. و در شکل شماره ۲ رتبه بندی شهرستان های استان یزد نشان داده شده است.

شکل ۲- رتبه بندی شهرستان های استان یزد به لحاظ امنیت شهروندی (ترسیم: نگارندگان)

درون یابی با استفاده از IDW

روش IDW، از جمله روش ها درون یابی است که در آن برآورد بر اساس مقادیر نقاط نزدیک به نقطه برآورد که بنابر عکس فاصله وزن دهی می شوند، انجام می گیرد. بر اساس نتایج حاصل از روش درون یابی IDW نشان داده در بخش شمال غرب و جنوب منطقه نسبت به نواحی اطراف تراکم امنیت بیشتر بوده است که محدوده میبد و خاتم را شامل می شود. منطقه مورد مطالعه از احساس امنیت نسبتاً متعادلی برخوردار است و بخش مرکزی استان یعنی یزد؛ تفت و باقق نسبت به دیگر جهات از تراکم کمتری برخوردار است.

شکل ۳- بررسی تراکم امنیت شهرستان های استان یزد

نتایج

پژوهش حاضر به تحلیل فضایی احساس امنیت در شهرستان های ۱۰ گانه استان یزد بر اساس بعد امنیت انسانی پرداخته است. بدین منظور ۱۶ متغیر انتخاب و داده ها از طریق سالنامه آماری استان یزد بر اساس سال ۱۳۹۴-۱۳۹۳ و همچنین ناحیه انتظامی استان یزد گردآوری گردید. در این راستا شهرستان های استان یزد از طریق تکنیک تصمیم گیری ARAS رتبه بندی شده اند. بر اساس نتایج تحقیق مشخص گردید که پراکنش فضایی احساس امنیت شهروندی در سطح استان یزد از متغیرهای همچون میزان جمعیت، تراکم های اداری - نظامی و وسعت پیروی نمی کند به طوری که قرار گرفتن شهر یزد در رتبه دهم از سطح بندی با بیشترین جمعیت و تراکم اداری - نظامی و واقع شدن به عنوان مرکزیت شهری استان یزد روشن کننده این امر است. همچنین بر اساس یافته های تحقیق مشخص گردید که شهرستان میبد در بهترین وضعیت و شهرستان یزد در بدترین وضعیت از سطح احساس امنیت شهروندی با توجه به شاخص های مطرح شده در این پژوهش قرار داشته اند. و در نهایت بر اساس نتایج حاصل از روش درونیابی جهت تحلیل فضایی استان نشان داد، در بخش شمال غرب و جنوب منطقه نسبت به نواحی اطراف تراکم امنیت بیشتر بوده است که محدوده میبد و خاتم را شامل می شود. منطقه مورد مطالعه از احساس امنیت نسبتاً متعادلی برخوردار است و بخش مرکزی استان یعنی یزد، تفت و بافق نسبت به دیگر جهات از تراکم کمتری برخوردار است. با توجه به جست و جوی نویسندگان می توان بیان نمود که مطالعات صورت گرفته در زمینه احساس امنیت شهروندان در ایران، اغلب با رویکرد جامعه شناختی صورت گرفته و تنها چند مورد ذکر شده با رویکرد مکانی به تحلیل پرداخته اند، لذا جای خالی پژوهش هایی با موضوع تحلیل فضایی احساس امنیت شهروندان (با رویکرد مکانی) احساس می شود.

پیشنهادها

- اگرچه پژوهش حاضر گامی نخستین و ابتدایی در راستای شناسایی شرایط امنیت شهروندی شهرستان‌های استان یزد است، ولیکن با توجه به تحلیل یافته‌ها و نتایج حاصل از پژوهش به منظور افزایش امنیت در فضاهای عمومی و ایجاد فضای امن شهری، می‌توان اقدامات زیر را جهت افزایش احساس امنیت در شهرهای استان پیشنهاد نمود:
- افزایش نظارت نیروهای انتظامی و امنیتی با فعال‌سازی نیروهای مردمی در شهرستان‌های استان یزد به منظور ارتقا و بهبود شرایط امنیتی منطقه؛
 - نتایج حاصل از سطح‌بندی و تحلیل فضایی شهرهای استان یزد نشان می‌دهد در شهر یزد و بافق به عنوان دو مرکز مهم جمعیتی استان حس امنیت شهروندی مطلوب نمی‌باشد. از این رو شناخت موقعیت‌های تهدید کننده و مخاطره آمیز در سطح شهرستان‌های استان یزد بخصوص شهر یزد باید در اولویت قرار گیرد.
 - اتخاذ سیاست‌های تشویقی در راستای شکل‌گیری کاربری‌های مختلط، قرارگیری ترکیبی از کاربری‌ها مانند فروشگاه‌ها، مراکز خدماتی، درمانی و ... در کنار محیط‌های مسکونی.

References:

- احسانی فرد، علی اصغر؛ شعاعی، حمیدرضا؛ مالکی شجاع، کیانا (۱۳۹۰). *ارزیابی میزان احساس امنیت شهروندان در شهرهای جدید، مورد پژوهی: شهر جدید اشتهارد*. نشریه مدیریت شهری، دوره ۱۱، شماره ۳۱، صص ۳۳۴-۳۱۷.
- احمدی پور، زهرا و دیگران (۱۳۹۰). *ارزیابی عوامل مؤثر بر امنیت شهر تهران در سه منطقه تهران (میدان تجریش، میدان انقلاب، میدان ستوتس)*. مجله پلیس پوشهر، شماره ۱۲.
- ادیبی سعدی نژاد، فاطمه و عظیمی، آزاده (۱۳۹۰). *تبیین امنیت در محیط شهری بر مبنای پارامترهای کالبدی و طراحی (مورد شهر بابلسر)*. نشریه آمایش محیط، دوره چهارم، شماره ۱۵، صص ۸۱-۱۰۵.
- بایبری، امیدعلی؛ کمربگی، خلیلو درویشی، فرزاد (۱۳۹۴). *بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن (مورد مطالعه: دانشجویان استان ایلام)*. مجله فرهنگ ایلام، دوره ۱۶، شماره ۴۷-۴۶، صص ۹۰-۷۵.
- بورژل، گی (۱۳۷۷). *شهر امروز*. مترجم: محمدسیدمیرزایی، انتشارات دانشگاه شهیدبهشتی، تهران.
- توسلی، غلامعباس (۱۳۸۱). *جامعه‌شناسی شهری*. انتشارات: دانشگاه پیام نور.
- دربان آستانه، علیرضا (۱۳۹۳). *ارزیابی و تحلیل احساس امنیت روستاییان نواحی مرزی در استان ایلام*. فصلنامه برنامه‌ریزی فضایی، سال چهارم، شماره چهارم، صص ۱۵۶-۱۲۹.
- دربان آستانه، علیرضا؛ عسگری، حشمت اله و قربانی، فاطمه (۱۳۹۲). *تحلیل فضایی و پهنه‌بندی احساس امنیت روستاییان شهرستان شیروان و چرداول*. فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه گلستان، سال سوم، شماره نهم، ۱۲۶-۱۰۵.
- رجبی پور، محمود (۱۳۸۲). *درآمدی بر احساس امنیت در بستر امنیت عینی*. نشریه دانش انتظامی، دوره ۵، شماره ۲.
- زیاری، کرامت اله (۱۳۹۰). *بررسی آسایش و امنیت در محله‌های شهر یزد*. نشریه پژوهش‌های جغرافیای انسانی (پژوهش‌های جغرافیایی)، دوره ۴۳، شماره ۷۶، صص ۱۱-۱.
- ساروخانی، باقر، نویدنیا، منیژه (۱۳۸۵). *امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران*. رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲، ۱۰۶-۸۷.
- سبحانی، نوبخت؛ بیرانوندزاده، مریم؛ گرامی طبیعی، محسن؛ صیدیگی، صادق (۱۳۹۷). *واکاوی فضایی احساس امنیت شهروندان در فضاهای شهری با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: شهر خرم‌آباد)*. دوفصلنامه جغرافیای اجتماعی شهری، دوره ۵، شماره ۲، صص ۴۹-۳۱.
- سبحانی، نوبخت؛ سعیدی فرد، فرانک؛ جنگی حسن، جعفری معصومه (۱۳۹۵). *تحلیل شاخص‌ها و ابعاد توسعه پایدار محله‌ای در راستای ارتقای امنیت شهری (نمونه موردی: شهر شاهین دژ)*. نشریه پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، دوره ۴، شماره ۱۴، ۸۸-۵۱.
- سرور، هوشنگ؛ کاشانی اصل، امیر؛ افضل‌گروه، زهرا (۱۳۹۴). *ارزیابی احساس امنیت در مناطق شهری کرمان با استفاده از مدل کوپراس*. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشنامه جغرافیای انتظامی - شماره ۱۲ - دوره سوم - صفحات ۷۵ تا ۱۰۲.

سلطانی، لیلا؛ بیک محمدی، حسن و حیدری، سمیه (۱۳۹۵). *تحلیل فضایی احساس امنیت در محلات مختلف شهری در شهر قدس، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی*، سال پنجم، شماره ۱۴، صص ۱۰۴-۸۷.

شکویی، حسین (۱۳۷۳). *جغرافیای اجتماعی شهرها، اکولوژی اجتماعی شهر*. انتشارات جهاد دانشگاهی.

صادقی، نگین؛ ذبیحی، حسین؛ اسلامی، غلامرضا (۱۳۹۴). *مقایسه تطبیقی مکان‌یابی فضای سوم و نقشه‌شناختی احساس امنیت در فضای شهری (نمونه موردی شهر اصفهان)*. نشریه برنامه‌ریزی فضایی، دوره ۵، شماره ۲، صص ۹۳-۱۱۵.

کلاهیچیان، محمود (۱۳۸۲). *اپوزیسیون توده‌وار: تحلیلی بر بحران*. پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران.

گسن، ریموند (۱۳۷۴). *جرم‌شناسی نظری*. مترجم: مهدی کی‌نیا، انتشارات مجد.

لطفی، صدیقه؛ رحیم‌بردی، آنامراندژاد؛ ساسانی‌پور، محمد (۱۳۹۳). *بررسی احساس امنیت در فضاهای عمومی (مطالعه موردی کلاتشهر سیراز)*. نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، دوره ۵، شماره ۱۹، صص ۵۶-۳۹.

مامفورد، لوئیز (۱۳۸۲). *فرهنگ شهرها*. مترجم: عارف اقوامی مقدم. انتشارات: مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری ایران.

موزن جامی، محمدهادی (۱۳۷۸). *نگاهی به آسیب‌شناسی امنیت ملی*. نشریه مطالعات دفاعی استراتژیک، دوره ۱، شماره ۱.

موسوی، یعقوب (۱۳۸۷). *پدیده کاهش همبستگی اجتماعی در کلاتشهرها*. نشریه مدرس علوم انسانی، دوره ۶، شماره ۴، صص ۱۱۲-۹۵.

مویدی، محمد؛ علی‌نژاد، منوچهر؛ نوایی، حسن (۱۳۹۲). *بررسی نقش مولفه‌های منظر شهری در ارتقای سطح احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری (نمونه موردی: محله اوین تهران)*. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، دوره ۱، شماره ۳۵، صص ۱۹۱-۱۵۹.

هرسیج، حسین؛ محمود اوغلی، رضا (۱۳۹۱). *بررسی رابطه مشارکت سیاسی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان اصفهانی*، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره دوم، صص ۲۰-۱.

Bounds, M (2004). *Urban Social Theory (City, Self and Society)*. New York: Oxford University Press, Social Science.

Brenda, S.A. Yeoh Pei L.Y (1997). *Where Women Fear to Tread: Images of Danger and the Effects of Fear of Crime in Singapore*. *GeoJournal*, 43(3): 273-286.

Day, K. Stump, C. Carreon, D (2003). *Confrontation and Loss of Control: Masculinity and Men's Fear in Public Space*. *Journal of Environmental Psychology*, 558: 311-322.

Foster, S. Knuiman, M. Villanueva, K. Wood, L. Christian, H. Giles-Corti, B (2014). *Does Walkable Neighbourhood Design Influence the Association between Objective Crime and Walking?*, *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11:100.

Gert, V.B (2005). *Fearofcrime: feeling (un) safeand (in) secureinther is ksociety*. Availablefrom:http://mineco.fgov.be/informations/statistics/studies/ac084_en.

- Kim, S (2008). *Concept of Societal Security and Migration Issues in Central Asia and Russia*, CAMMIC Working Papers, No.2, p.p. 1-20.
- Li, J., Liu, Q. & Sang, Y. (2012). *Several Issues about Urbanization and Urban Safety*, Procedia Engineering, 43, 615 – 621.
- Panik, B (2009). *Societal Security-Security and Identity*. Western Balkans Security Observer, No.13, pp.29-38.
- Schneider, R.H., Kitchen, T (2013). *Putting crime prevention through environmental design into practice via planning systems: a comparison of experience in the US and UK*. Built Environment, Publisher: Alexandrine Press, 39(1).

